

1 Memorandum 1.220.000 & jongeren kinderen

perspectief

Het Kinderrechtencommissariaat erkent minderjarigen als dragers van rechten, als bekwame personen, als ervaringsdeskundigen. Minderjarigen kunnen oordelen over hun levenssituatie en kunnen mee beslissen over zaken die voor hen belangrijk zijn. Het Kinderrechtencommissariaat gaat uit van de competenties van minderjarigen, en niet van hun onbekwaamheid.

De mening van een minderjarige is niet per definitie minder waard dan die van een volwassene. Uiteraard hebben minderjarigen het, net als volwassenen, niet steeds bij het rechte eind. Maar aan de mening van een minderjarige moet een passend belang gehecht worden, afhankelijk van context, leeftijd en maturiteit.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor ruimte voor minderjarigen, zowel in letterlijke als in figuurlijke zin. Ruimte die hen moet toelaten om zelf hun leven vorm te geven. Ze moeten daarbij kunnen rekenen op begeleiding door volwassenen.

Beleidsmakers, ouders, leerkrachten, hulpverleners, en vele andere professionals zijn onmisbaar bij het vertalen van het Kinderrechtenverdrag naar de leefwereld van kinderen en jongeren. Kinderrechten worden pas mogelijk gemaakt wanneer volwassenen kinderen en jongeren respecteren, hun inbreng waarderen, hun ervaring naar waarde schatten, hun rechten garanderen.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor positieve aandacht voor kinderen en jongeren, omwille van hun waardevolle bijdrage die ze hier en nu leveren aan de samenleving. We verzetten ons tegen het misprijzen van 'de jeugd van tegenwoordig'.

De ouder-kindrelatie is een erg waardevolle relatie. Ze verdient alle mogelijke steun en bescherming, ook van overheidswege. Waar nodig moet de overheid tussenkomen in de ouder-kindrelatie om de rechten van minderjarigen te beschermen.

Inspraak van minderjarigen is een van de hoofdprincipes van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Om die inspraak, thuis, in het onderwijs en in de woonomgeving van minderjarigen waar te maken, is er nog heel wat werk aan de winkel.

Minderjarigen moeten, zoals het in een democratische rechtsstaat hoort, over (rechts)middelen kunnen beschikken om zelf met hun rechten aan de slag te gaan.

0

het perspectief
van het Kinderrechtencommissariaat

Memorandum
Vlaanderen
2009 - 2014

voorgestelde oplossingen

De Vlaamse overheid moet een sectoroverschrijdend integraal jeugdbeleid voeren. Bij voorkeur een proactief beleid dat gericht is op het alledaagse leven van minderjarigen. Een overheidsbeleid dat problemen wil voorkomen. In tweede instantie moet die overheid ook instaan voor dienstverlening die kan of moet aangesproken worden indien problemen zich voordoen.

De Vlaamse overheid moet op alle bevoegdheidsdomeinen aandacht hebben voor zowel de participatie-, de provisie- en de protectierechten van minderjarigen.

De overheid moet meer (belevings)onderzoek doen naar de leefsituatie van kinderen en jongeren.

De Vlaamse overheid moet volwassenen en minderjarigen informeren, sensibiliseren en educeren over de rechten van minderjarigen, en over alle inspraak- en beleidsmaatregelen die voor minderjarigen belangrijk zijn. Zij moet daarbij niet alleen zorgen voor een kwaliteitsvol informatie-aanbod, maar moet er ook voor zorgen dat die informatie effectief tot bij minderjarigen geraakt.

De Vlaamse overheid moet investeren in voldoende kwaliteitsvol en divers opleidings-, vrijetijds- en hulpverleningsaanbod voor kinderen en jongeren. De overheid moet dat aanbod bekend, vindbaar en toegankelijk maken.

De overheid moet ouders en minderjarigen op hun vraag de nodige ondersteuning bieden in het (private) opvoedingsproces.

Het thema kinderrechten moet explicieter worden opgenomen in de curricula van leerlingen. Dat thema moet ook een plaats krijgen in de opleiding van alle professionelen die werken met of voor minderjarigen.

De Vlaamse overheid moet waar dat mogelijk is binnen haar bevoegdheid de rechtspositie en de efficiënte klachtmogelijkheid voor minderjarigen installeren of versterken.

De overheid moet bijzondere aandacht hebben voor de positie van minderjarigen uit maatschappelijk kwetsbare groepen, met name allochtonen, kansarmen en kinderen met een handicap.

algemene

oplossingen

Memorandum
Vlaanderen
2009 - 2014

problemen van minderjarigen

12% van alle kinderen in Vlaanderen heeft een armoederisico (leeft in een gezin met een beschikbaar inkomen onder de EU – SILC armoedegrens).

Het armoederisico van gezinnen mét kinderen is meer dan drie keer zo groot dan het armoederisico van gezinnen zonder kinderen. Vooral:

- * Kinderen in éénoudergezinnen. 22% van de éénoudergezinnen heeft minstens één kind in armoederisico.
- * Gezinnen van allochtone afkomst. Het armoederisico is vijf maal groter dan dat van kinderen in autochtone gezinnen.
- * Gezinnen zonder tewerkstelling. 7% van de kinderen leeft in een huishouden zonder betaald werk.

Opgroeien in armoede hypothekeert de onderwijskansen (en dus toekomstmogelijkheden) van kinderen.

- * 64% van de leerlingen die in armoede leven hebben minstens één jaar overgezet in het lager en secundair onderwijs.
- * 30% heeft twee of méér jaren gebist en één op drie is in het buitengewoon onderwijs verzeild.
- * Slechts 14% kinderen, waarvan de vader geen beroep heeft, slaagt erin om in het algemeen onderwijs te blijven.

voorgestelde oplossingen

Professionals die met gezinnen in armoede werken moeten zich verder kunnen vormen in armoedeproblematiek.

Investeren in onderzoek naar de omvang van armoede bij kinderen.

- * Onderzoek vanuit het perspectief van de kinderen zelf.
- * Meer longitudinaal onderzoek naar intergenerationele armoede en aanverwante problemen (tienerzwangerschap, alcohol- en drugsmisbruik, schooluitval en lage onderwijsopleiding).
- * Onderzoek naar de situatie van éénoudergezinnen, allochtone kinderen in armoede, en van kinderen in gezinnen zonder tewerkstelling.
- * Onderzoek naar de rol van alimentatievergoedingen en de impact ervan op het armoederisico.

Gezinsgerelateerde maatregelen.

- * De begeleiding van gezinnen organiseren vanuit een multidimensionele benadering: financiële hulp, hulp bij huisvestingsproblemen, bij renovatie, toegang tot energie, hulp aan werkzoekenden, ondersteuning schoolloopbaan.
- * Andere financiële ondersteuningsmaatregelen dan kinderbijslag kunnen resulteren in bijkomende vermindering van armoederisico bij kinderen:
 - * Categoriale selectiviteit (extra uitkeringen voor éénoudergezinnen en ééninkomensgezinnen).
 - * Een inkomensgetoetste toeslag (ten gunste van de laagste inkomensgroepen).
- * Kinderen die leven in gezinnen met een laag inkomen minder kwetsbaar maken door ze te 'empoweren', onder meer door ouders pedagogisch te ondersteunen.
- * Een voorrangbeleid voor en een betere toegankelijkheid van kinderopvang als basisvoorziening.

voorgestelde oplossingen

Onderwijsmaatregelen.

- * De kosteloosheid van het onderwijs is een mythe. Scholen moeten de kosten tot een minimum beperken, voorschotregelingen toelaten, transparant zijn over uitgavenposten.
- * Scholen moeten meer werkingsmiddelen krijgen.
- * Financiële ondersteuning van gezinnen met armoederisico voor: vervoer, schooluitrusting, handboeken, verplichte buitenschoolse activiteiten. Veel hogere studietoelagen.
- * Een betere sensibilisering en vorming van leerkrachten ten aanzien van mensen in armoede. Een grondige bijsturing van de lerarenopleiding.
- * Educatieve competenties van ouders valoriseren. Co-educatie waarbij ouders en leerkrachten samen voor het kind zorgen.
- * Vorming en sensibilisering van CLB-medewerkers om op de vragen en problemen van gezinnen in armoede te kunnen inspelen.
- * Stelling nemen tegen de praktijk van sommige scholen waarbij diploma's of attesten van leerlingen worden ingehouden omdat ouders rekeningen niet zouden betaald hebben.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

Ondanks het bestaan van een Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2005 – 2009, stelt de Belgische Armoedebaremeter in 2008 geen vooruitgang vast in de strijd tegen armoede.

achtergrond

- ☞ KIND & GEZIN, *Het Kind in Vlaanderen*, Brussel, Kind & Gezin, 2007. www.kindengezin.be
- ☞ STEENSSENS, K., AGUILAR, L.M., DEMEYER, B., FONTAINE, P., *Kinderen in armoede, status quaestionis van het wetenschappelijk onderzoek voor België*, Brussel, minister van Pensioenen, Maatschappelijke Integratie, Grootstedenbeleid en Gelijke Kansen, 2008. www.hiva.be
- ☞ CAMPAERT, G. & DIERCKX, D., *Rapport Armoedebaremeter 2009. Decenniumdoelen 2017*, Antwerpen, UA-OAseS, 2009. www.decenniumdoelen.be
- ☞ Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2005 – 2009 werd goedgekeurd door de Vlaamse regering op 25 november 2005. www.wvc.vlaanderen.be/armoede

problemen van minderjarigen

Jaarlijks blijkt uit het ombudswerk van het Kinderrechtencommissariaat dat binnen het onderwijs bepaalde hardnekkige problemen of onduidelijkheden steeds blijven terugkeren.

- * Leerlingen ervaren problemen in verband met disciplineren en bestraffing op school: fysieke en vernederende straffen komen nog voor, niet alle straffen staan in verhouding met de gepleegde feiten of het gestelde wangedrag, de disciplineren verloopt niet steeds even consequent of transparant.
- * Privacyrechten en eigendomsrechten van leerlingen worden niet altijd gerespecteerd.
- * Bij conflicten tussen leerling en school, hebben leerlingen geen toegang tot een onafhankelijk, schoolextern kanaal voor het objectief en ten gronde beoordelen van dergelijke rechtsschendingen. Steeds ligt de eindbeslissing bij de betrokken school, of het overkoepelend bestuur. Zo blijft de school tegelijk rechter en partij.
- * Leerlingen worden te weinig geïnformeerd over kinderrechten in het algemeen en hun rechten op school in het bijzonder.
- * De participatierechten van leerlingen zijn nog geen dagelijkse realiteit.

voorgestelde oplossingen

Een decretaal verankerd, coherent en duidelijk leerlingenstatuut.

- * Een geheel van rechten en verantwoordelijkheden van de leerling.
- * Gebaseerd op het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.
- * Aanvullend op bestaande decretale bepalingen. Die bevatten nu reeds enkele rechten van leerlingen, maar erg versnipperd. Bijvoorbeeld het decreet Gelijke Onderwijskansen (GOK-decreet).
- * Dit statuut moet een minimumkader bieden dat geldt voor alle scholen in alle netten.
- * Elementen die in een dergelijk statuut zeker aan bod moeten komen zijn vertalingen van zowel protectie-, provisie- als participatierechten.
 - * Een duidelijke inspraakregeling voor leerlingen in het dagelijks leven op school, met name bij de opmaak, herziening, of interpretatie van het schoolreglement.
 - * Een duidelijke tucht- en sanctieregeling.
 - * Een bevestiging van principes die reeds vastgelegd werden in bijvoorbeeld het GOK-decreet en de examenbetwistingen.
 - * Bepalingen inzake privacy.
 - * Een verhaalrecht tegen uitsluitingen en andere maatregelen.
 - * Beschermende remedies tegen pesten en ander geweld tussen leerlingen.
 - * Informatie over de gehanteerde systemen van conflictpreventie en -regulering.

De inrichting van een toegankelijke instantie, onafhankelijk van de eigen school, waar rechtsschendingen kunnen aangeklaagd worden (bijvoorbeeld inzake tucht en ordemaatregelen).

- * Hierdoor kan een zekere 'rechtspraak' ontwikkeld worden die exemplarisch kan werken voor andere scholen (vergelijkbaar met bijvoorbeeld de Commissie Zorgvuldig Bestuur).
- * Enkel een objectieve, onafhankelijke instantie kan conflicten correct en definitief beslechten, zonder dat leerling of school zich tot de rechtbank moet wenden voor langdurige en vaak logge procedures.
- * Dit moet niet per se een nieuwe instantie zijn. De bevoegdheden van bijvoorbeeld het CLB en de Commissie Leerlingenrechten (die nu enkel voor inschrijvingsvragen bevoegd is) zouden kunnen uitgebreid worden.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

De belofte voor een leerlingenstatuut was opgenomen in het Jeugdbeleidsplan 2006-2009 van de Vlaamse regering (strategische doelstelling 14.2: Opstellen leerlingenstatuut).

Beslissing van de Vlaamse minister van Onderwijs in 2007-2008.

- * Geen afzonderlijk decreet over rechten en plichten van leerlingen.
- * Wel de intentie om bepaalde onduidelijkheden uit te zuiveren en eventueel aan te passen (bijvoorbeeld het verhaal tegen uitsluitingen en betwiste deliberaties).
- * De nood aan informatie werd wel erkend en er zouden initiatieven komen zoals een informatieve website en andere aangepaste communicatie. Dit was beloofd tegen maart 2009, maar die deadline werd niet gehaald.

achtergrond

- 📁 Kinderrechtencommissariaat, Advies 2002 – 2003/ 3, Tuchtprocedures en sancties in het onderwijs.
www.kinderrechten.be
- 📁 VLOR, Advies 2007, Advies over de rechten en plichten van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs.
www.vlor.be
- 📁 Comité voor de Rechten van het Kind, General Comment bij art. 29 van het IVRK (doelstellingen van het onderwijs), 15 november 2002, CRC/GC/2002/2 www2.ohchr.org
- 📁 Een voorbeeld van een rechtsstatuut kan gevonden worden in het decreet op de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp: Decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, B.S., 4 oktober 2004. www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm

problemen van minderjarigen

Diverse groepen zorgbehoevende minderjarigen zijn vandaag sterk vragende partij naar een betere ondersteuning en zorg in het gewone onderwijs, zoals:

- * Kinderen met leervoorsprong.
- * Leerlingen met gedrags- of leerstoornissen.
- * Leerlingen met emotionele stoornissen of ernstige persuasieve ontwikkelingsstoornissen.
- * Leerlingen met een andere handicap.

De vraag naar inclusieve (leer)zorg in het gewone onderwijs overtreft in grote mate het aanbod.

voorgestelde oplossingen

Continuïteit in het gevoerde beleid. Verbreden en verder uitbouwen van:

- * De bestaande zorgstructuren.
- * De zorgcoördinatie in het basis- en secundair onderwijs.
- * Het geïntegreerd onderwijs.
- * Een meer inclusief onderwijs.

Het beleid doen evolueren van een geïntegreerd naar een meer inclusief beleid.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

De uitbouw van een inclusief onderwijsbeleid wordt in de nabije toekomst verplicht als België het VN-Verdrag inzake Rechten van Personen met een Handicap zal ratificeren. Hierdoor worden bijkomende rechten aan alle minderjarigen op aangepast/inclusief onderwijs gegarandeerd.

Het voorontwerp van het decreet Leerzorg is niet aangenomen in het parlementaire jaar 2008-2009. Welke 'garantie' is er dat het voorontwerp meegenomen wordt naar de volgende legislatuur?

De Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) vindt het leerzorgkader een bruikbaar kader. Het stelt voor om essentiële elementen, zoals het leerzorgkader en een duidelijk implementatiepad, eerst te verankeren in een basisdecreet.

De SERV is absolute voorstander van de principes van leerzorg.

Wetenschappelijk onderzoek 'Praktijktest in het kader van leerzorg' dat werd uitgevoerd bij CLB-medewerkers, verwacht geen fundamentele problemen bij de toepassing van het leerzorgkader.

achtergrond

- ☞ Voorontwerp decreet leerzorg, goedgekeurd door de Vlaamse regering op 14 november 2008. www.ond.vlaanderen.be
- ☞ VLOR, Advies 2008, Advies over het voorontwerp van decreet betreffende leerzorg. www.vlor.be
- ☞ SERV, Advies 2008, Advies over het decreet betreffende de leerzorg. www.serv.be
- ☞ Kinderrechtencommissariaat, Advies 2009/1, Schuif een betere ondersteuning van het inclusief onderwijs (leerzorg) niet op de lange baan. www.kinderrechten.be
- ☞ Decreet van 15 januari 2009 houdende goedkeuring van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en van het facultatieve Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, aangenomen in New York op 13 december 2006, B.S., 13 februari 2009. www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm
- ☞ LEBEER, J., STRUYF, E., WILSSENS, M., *Onderzoek praktijktest in het kader van leerzorg*, Antwerpen – Gent, Departement Onderwijs en Vorming, 2008, 165 p.

problemen van minderjarigen

Leerlingen kunnen nog steeds onvoldoende 'authentiek' participeren aan het klas- en schoolgebeuren.

- * Participatief werken is nog lang niet overal een basisattitude, participatie blijft nog te vaak een luxe-element of een projectonderwerp.
- * Vaak is er enkel de standaard leerlingenraad, zonder al te veel ruimte voor nieuwe methoden.
- * Onvoldoende ondersteuning van de onderwijsactoren op structureel niveau.
- * Weinig creatieve invulling van participatiemethodieken.
- * Vaak te veel nadruk op de instrumentele functie van participeren ('leren' overleggen, betere burger worden, afspraken beter naleven...)

voorgestelde oplossingen

De oprichting van een koepeloverstijgend expertisecentrum voor alle schoolactoren, zoals bepaald in titel III van het Participatiedecreet.

Structureel en systematisch verspreiden van ondersteunende en stimulerende informatie en methodieken.

Het Forum Leerlingenparticipatie verder ondersteunen en uitbouwen. Het Forum fungeert als uitwisselingskanaal van praktische informatie en good practices.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

Nog steeds geen volledige uitvoering van het Participatiedecreet, er werd immers geen Expertisecentrum opgericht. De evaluatie van de uitvoering van het decreet kan op die basis niet volledig zijn.

De belofte om leerlingenparticipatie te bevorderen was opgenomen in het Jeugdbeleidsplan 2006-2009 van de Vlaamse regering (strategische doelstelling 14.1: bevorderen van leerlingenparticipatie). Niet alles uit dit plan werd effectief uitgevoerd.

De Vlaamse minister van Onderwijs beloofde in 2006 participatie op school te evalueren door middel van een participatiebarometer. Die barometer werd nog niet gepubliceerd.

Ad hoc financiering van diverse projecten en Forum Leerlingenparticipatie.

Veel positieve plannen rond participatie, onduidelijkheid in de uitvoering.

achtergrond

- 📁 Decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad, *B.S.*, 6 augustus 2004. www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm
- 📁 Persmededeling van 10 februari 2006 van het kabinet van de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming, Participatiebarometer moet inspraak van scholen in kaart brengen. www.ond.vlaanderen.be
- 📁 VSK, *Memorandum, Terug naar school, VSK leest u de les*, (les 4: Onderwijs voor en door leerlingen), VSK, Brussel, 2009. www.vsknet.be

problemen van minderjarigen

Het thema pesten behoort tot de top vijf van de meest aangemelde onderwijsproblemen bij de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat.

Leerlingen die het slachtoffer zijn van (volgehouden) pesten:

- * Hebben een negatief gevoel van welzijn en welbevinden.
- * Lijden onder overmatige stress.

Ook de getuigen van pesten ervaren een negatieve weerslag.

De pester zelf kampt vaak met een negatief zelfbeeld en mogelijk een achterliggende problematiek.

voorgestelde oplossingen

Er is nood aan nieuw pestonderzoek om de werkelijke omvang van het probleem te duiden. Het enige globale onderzoek dateert van 1994. Recenter onderzoek focust enkel op cyberpesten.

Preventie en sensibilisering met betrekking tot pesten in de scholen verder ondersteunen en uitbouwen.

Scholen stimuleren om effectief een beleid uit te werken rond pesten. Er op toezien dat scholen dat beleid ook integreren en implementeren.

Bij de doorlichting van scholen niet enkel in het algemeen peilen naar het welbevinden van leerlingen, maar ook specifiek peilen naar de preventieve aanpak van pestproblemen en naar de concrete aanpak als het probleem zich manifesteert.

De vzw Limits bouwt momenteel in opdracht van het Departement Onderwijs en Vorming het 'Steunpunt ongewenst gedrag op school' uit. De opdracht en het mandaat van de vzw Limits moet verruimd worden, zodat het kan interveniëren bij crisissituaties in het kader van een pestprobleem op school.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

Het beleid is vooral gericht op preventie en sensibilisering, naar is weinig dwingend.

- * Jaarlijks wordt er 'De week tegen pesten' georganiseerd door het Vlaams netwerk 'Kies kleur tegen pesten'.
- * In opdracht van het Departement Onderwijs ontwikkelde het Centrum Ervaringsgericht Onderwijs een werkmop voor scholen 'Pesten en geweld op school: handreiking voor een daadkrachtig schoolbeleid'.
- * De vzw Limits ontwikkelde vrijblijvend voor scholen een model van beleidsplan ter preventie en bestrijding van geweld, pesten, en ongewenst seksueel gedrag.

achtergrond

- 📁 VANDEBOSCH, H., VAN CLEEMPUT, K., MORTELMANS, D., WALRAVE, M., *Cyberpesten bij jongeren in Vlaanderen*, Brussel, viWTA, 2006. www.samenlevingentechnologie.be
- 📁 STEVENS, V., VAN OOST, P., *Pesten op school. Een actieplan*, Antwerpen, Garant Uitgevers, 1994.
- 📁 Vlaams netwerk 'Kies kleur tegen pesten': www.kieskleurtegenpesten.be
- 📁 DEBOUTTE, G., *Werkmap Pesten en geweld op school: handreiking voor een daadkrachtig schoolbeleid*, Brussel, in opdracht van de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming, 2008.

problemen van minderjarigen

Niet alle jonge kinderen (0-3 jaar) hebben voldoende garanties op een kwaliteitsvolle en toegankelijke kinderopvang.

Niet alle jonge kinderen (0-3 jaar) hebben een gelijke toegang tot kinderopvang.

- * Het gebruik van kinderopvang door kinderen die leven in een kansarm gezin en door allochtone kinderen is meer dan de helft lager (22%) dan bij de gewone populatie (48%).
- * Deze kansarme gezinnen hebben ook meer moeite met het vinden van flexibele opvang (zwakkere sociale netwerken).

Het opleidingsniveau van begeleiders in de kinderopvang is in Vlaanderen erg laag in vergelijking met andere Europese landen.

- * Vlaanderen is de enige regio waar een proces van deprofessionalisering plaatsvindt.
- * Procentueel worden voor steeds minder opvangplaatsen kwalificaties vereist.
- * De arbeidsomstandigheden van de medewerkers gaan er niet op vooruit.

voorgestelde oplossingen

Kinderopvang moet uitgebouwd worden tot een echte basisvoorziening voor kinderen, naar analogie met het basisonderwijs. Die basisvoorziening moet oog hebben voor:

- * Ruime toegankelijkheid: bereikbaar, betaalbaar, beschikbaar, begrijpbaar en bruikbaar.
- * De rechten, noden en behoeften van kinderen in de opvang als eerste gebruiker.
- * Een doorgedreven aandacht voor de invulling van de pedagogische en sociale functie van kinderopvang.
- * Een doorgedreven kwaliteitstoezicht op het publieke en private aanbod in de sector.

Personeel in de kinderopvang moet een voldoende opleidingsniveau hebben.

- * Een bacheloropleiding is noodzakelijk. Hoger opgeleiden en meer gespecialiseerd personeel staan garant voor een meer stimulerende en meer ondersteunende interactie met kinderen.
- * De huidige opleiding kinderopvang in het secundair onderwijs heeft nood aan bijkomende kwaliteitsgaranties en competentievereisten, aanvullend aan de elders verworven competenties (EVC's).

De overheid moet extra investeren in de kinderopvang. Internationaal wordt de norm van 1% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) vooropgesteld. Vlaanderen haalt die norm niet. Die investeringen moeten er toe leiden dat:

- * Betere kwaliteitseisen gegarandeerd worden (opleiding personeel, aangepast aantal personeelsleden, grotere betrokkenheid ouders).
- * De toegankelijkheid voor kansarme kinderen verhoogd wordt.

De overheid moet investeren in voldoende en kwaliteitsvol aanbod voor alle gezinnen. Ze moet ouders subsidies, belastingsvoordelen of kortingen toekennen, zodat ouders vrij kunnen kiezen uit het publieke en privé-aanbod.

Voor de privésector zijn ook extra investeringen nodig. In ruil voor die investeringen moet de overheid striktere normen opstellen en afdwingen.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

Het advies van het Kinderrechtencommissariaat 'Kinderopvang als kwaliteitsvolle en toegankelijke basisvoorziening' werd in 2008 ingediend in het Vlaamse Parlement. Dit advies werd nooit besproken.

achtergrond

- ☞ UNICEF, 'The child care transition. A league table of early childhood education and care in economically advanced countries', Innocenti Research Centre, Report Card 8, 2009, 36 p. vertaald door Kind&Gezin in: *De Transitie naar kinderopvang en onderwijs. Een boordtabel over kinderopvang en onderwijs voor kinderen jonger dan 6 jaar in rijke landen*, 2009. www.kindengezin.be
- ☞ Kinderrechtencommissariaat, Advies 2007-2008/5, Opvang voor kinderen van 0 - 3 jaar als basisvoorziening. www.kinderrechten.be
- ☞ PEETERS, J., *The Construction of a new profession*, Amsterdam, SWP, 2008.
- ☞ OESO, *Starting strong II, Early Childhood Education and Care*, 2006. www.oecd.org
- ☞ STEENSSENS, K., AGUILAR, L.M., DEMEYER, B., FONTAINE, P., *Kinderen in armoede*, in opdracht van de minister van Pensioenen, Maatschappelijke Integratie, Grootstedenbeleid en Gelijke Kansen, Brussel, 2008. www.hiva.be

problemen van minderjarigen

Minderjarigen kennen hun rechten, en in het bijzonder het decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarigen in de integrale jeugdhulp, niet of onvoldoende.

voorgestelde oplossingen

Het decreet breed en laagdrempelig bekend maken naar minderjarigen (in de hulpverlening).

Blijvend voorzien in vorming en ondersteuning van professionele hulpverleners.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

Artikel 32 van het decreet stelt: 'De Vlaamse regering neemt de nodige initiatieven voor de vorming van het personeel van de jeugdhulpaanbieders, de toegangspoort en de trajectbegeleiding en voor het informeren en sensibiliseren van minderjarigen en ouders'.

Diverse hulpverleners ervaren een gebrek aan ondersteuning (tijd, middelen en mensen) bij de praktische uitvoering van het decreet.

achtergrond

- Overheidssite over de rechten en plichten van minderjarigen in de integrale jeugdhulp: www.rechtspositie.be
- Decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarigen in de integrale jeugdhulp, B.S. , 4 oktober 2004. www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm

07

decreet rechtspositie
toepassing en bekendmaking

Memorandum
Vlaanderen
2009 – 2014

problemen van minderjarigen

Ongeveer één op vier minderjarigen in Vlaanderen maakt thuis een (echt)scheiding mee.

Niet zozeer de scheiding op zich, maar vooral het conflictgehalte ervan is schadelijk voor het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen.

Er bestaat een federale bemiddelingswet. Maar ouders vinden nog steeds te weinig de weg naar een bemiddelaar.

De ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat kreeg de afgelopen tien jaar duizenden meldingen over problemen die kinderen ervaren bij scheiding van hun ouders.

Problemen van kinderen bij scheiding zijn bijvoorbeeld:

- * Een verblijfsregeling waar het kind zich niet goed bij voelt.
- * Een nieuwe partner van de ouder waar het kind geen weg mee weet.
- * Een bezoek dat tegen de zin van het kind wordt opgelegd.

Kinderen vertellen het Kinderrechtencommissariaat vaak dat ze te weinig betrokken worden en dat er te weinig naar hen wordt geluisterd.

voorgestelde oplossingen

Investeren in een kwalitatief bemiddelingsaanbod rond scheiding en ouderschap biedt:

- * Een grotere garantie op een constructieve samenwerking tussen apart wonende ouders.
- * Meer kansen op een lager conflictgehalte dan een gerechtelijke scheidingsprocedure.

De toeleiding naar en de toegankelijkheid van het bemiddelingsaanbod verbeteren.

Informereren en sensibiliseren rond het welzijnsverhogend effect van bemiddeling.

- * www.tweehuizen.be probeert ouders en kinderen vlot hun weg naar het welzijns- en bemiddelingsaanbod te doen vinden. Deze website verder uitbouwen:
 - * Deze website structureel inbedden in een reguliere werking.
 - * Personeelsomkadering voorzien voor informatiebeheer en bekendmaking.
 - * Deze website beter bekend maken naar minderjarigen.

Een Expertisecentrum oprichten rond scheiding.

- * Om professionals in diverse beroepsgroepen beter te ondersteunen:
 - * Informatie ontsluiten.
 - * Kennis en expertise delen.
 - * Netwerking.
- * Om de dynamiek van de fora voor familiale bemiddeling te stimuleren. Die fora fungeren als regionale interdisciplinaire expertisenetwerken. Verschillende beroepsgroepen werken er constructief samen. Deze fora werken momenteel op een informele basis.

Het welzijnsaanbod (CAW, OCMW) van bemiddeling moet worden versterkt. De voordelen van bemiddeling in een welzijnscontext moeten voor het publiek duidelijk gemaakt worden:

- * Lage drempel.
- * Interdisciplinaire samenwerking.
- * Inbedding in een hulpverleningscontext.

voorgestelde oplossingen

Welzijnsinstanties moeten nu reeds een breed kennismakingsaanbod uitwerken voor ouders rond scheiding en bemiddeling. Het Kinderrechtencommissariaat pleit ondertussen op federaal vlak voor de verplichte kennisgeving met bemiddeling alvorens ouders kunnen procederen.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

In de periode 2007-2008 financierde de Vlaamse minister van Welzijn enkele projecten rond kinderen en scheiding.

- * CAW's werden aangemoedigd om bemiddelingsexpertise te versterken.
- * www.tweehuizen.be biedt ondersteunende informatie voor kinderen en ouders.
- * Er wordt knowhow opgebouwd rond het betrekken van kinderen bij bemiddeling en rond groepswork voor ouders en kinderen in een scheidingssituatie.

achtergrond

- 📁 KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Kinderen & scheiding*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2005, 80p.
www.kinderrechten.be
- 📁 www.tweehuizen.be
- 📁 Fora voor familiale bemiddeling: www.forumbemiddeling.be
- 📁 De lopende interuniversitaire scheidingsonderzoeken: www.scheidingsonderzoek.be en www.scheidinginvlaanderen.be

problemen van minderjarigen

Minderjarigen worden nog steeds geconfronteerd met geweld, in de eerste plaats in intrafamiliale context. Dat blijkt uit de vele klachten die het Kinderrechtencommissariaat bereiken.

Minderjarigen hebben te weinig kennis van hulpkanalen, waardoor ze te weinig zelf naar de hulpverlening stappen. Minderjarigen zijn ook daardoor te vaak afhankelijk van volwassenen die het voor hen moeten opnemen en voor hen het geweld moeten aanklagen.

Vormen van psychisch geweld en emotionele verwaarlozing zijn vormen van geweld op minderjarigen die te weinig aandacht krijgen. Ook de gevolgen van dergelijke vormen van verwaarlozing op het welzijn van kinderen wordt te weinig erkend.

voorgestelde oplossingen

Voortdurende sensibilisering richten naar minderjarigen en volwassenen.

Investeren in detectie en onderzoek om inzicht te verwerven in de omvang en de verschijningsvormen van het geweldprobleem.

Blijvend investeren in vroegtijdige detectie bij professionals die dicht bij het kind staan (personeel van Kind & Gezin, onderwijzend personeel, huisartsen,...) zodat ze vlugger de geweldsignalen herkennen en vlugger kunnen optreden.

Bijkomende aandacht voor preventie via opvoedingsondersteuning, vorming en aanbod voor jonge gezinnen.

Voldoende middelen vrijmaken om de minst ingrijpende vormen van het hulpverleningsaanbod tijdig in te schakelen (thuisbegeleiding, ouderbegeleiding,...).

Bruggen slaan tussen justitie en hulpverlening in de aanpak van kindermishandeling.

- * Bij concrete dossiers optreden met erkenning van de eigenheid van de hulpverlenings- en de justitiële aanpak.
- * Op lokaal niveau moet het overleg tussen hulpverlening en justitie case-gericht gebeuren, met respect voor elkaars professionele posities.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

Het bestaande beleid is fragmentair.

- * Perspectief! (Agentschap Jongerenwelzijn) plant sectoraal een éénmalige sensibiliseringscampagne 'kinderen als getuige van geweld, geweld tegen jonge kinderen'.
- * Er is een gebrek aan kennis om een integraal beleid uit te voeren: incidentiecijfers, evoluties, verschijningsvormen.
- * De implementatie van de nota Maatschappelijke Noodzaak laat op zich wachten.
- * De oprichting van een kenniscentrum Kindermishandeling is nog steeds niet uitgevoerd.

achtergrond

↳ Vertrouwenscentra Kindermishandeling: www.kindermishandeling.org

↳ Kind & Gezin: www.kindengezin.be

problemen van minderjarigen

Kinderen spelen steeds minder buiten. Buitenspelen in de publieke ruimte neemt de laatste 25 jaar af, zowel kwantitatief als kwalitatief.

Kinderen en jongeren wijzen op een gebrek aan plaats in de publieke ruimte om hun vrienden te ontmoeten:

- * Groen, bossen, parken, pleinen, open grasvelden, autoluwe straten, brede en veilige voetpaden.

Kinderen en jongeren sporten minder in hun buurt dan ze willen. Ze verwijzen daarbij naar het gebrek aan infrastructuur in hun buurt.

De bestaande formele speel- en sportterreinen zijn vaak te druk bespeelde zones, waardoor bepaalde groepen (meisjes, kleuters,...) in de verdrinking komen.

Eén op vijf minderjarigen heeft een negatief beeld van zijn buurt. Een negatieve perceptie van de buurt leidt tot een meer passieve vrijetijdsbesteding. Negatieve beeldvorming over de eigen buurt wordt sterker naarmate:

- * Men in een stedelijke omgeving woont.
- * Tot de lagere inkomensgroepen behoort.
- * Een lagere scholingsgraad heeft.
- * Allochtoon is.
- * Een handicap heeft.

voorgestelde oplossingen

Met de Vlaamse en lokale jeugd(werk)beleidsplannen is de basis gelegd om ruimte voor kinderen en jongeren in te bedden in het reguliere beleid. Deze beleidsoptie moet gecontinueerd worden, ook voor de komende jeugd(werk)beleidsplannen moet de nodige beleidsaandacht gaan naar ruimte.

Het ruimtebeleid moet systematisch getoetst worden op haar impact voor minderjarigen.

- * Op Vlaams niveau moet het kind- en jongerereffectenrapport (JOKER) systematischer worden toegepast.
- * Op lokaal niveau moet bij de planning van het openbare domein, het ruimtelijke structuurplan of de inrichting van gebouwen en sociale woningen systematisch een jeugdparagraaf worden opgenomen. Hiermee kunnen planners en ontwerpers hun ontwerp screenen op kind- en jongerenvriendelijkheid.

Ruimtelijke ordening en jeugdwerk moeten zowel op Vlaams niveau als op lokaal niveau meer inhoudelijk en procedureel dialogeren en samenwerken. Dialoog ondersteunen met:

- * Verzamelen van 'good practices'.
- * Publicaties.

De jeugdsector moet in de gemeentelijke, provinciale en Vlaamse commissies voor ruimtelijke ordening vertegenwoordigd zijn.

voorgestelde oplossingen

De Vlaamse overheid moet er verder over waken dat op lokaal niveau:

- * Ruimtelijke structuurplannen voor advies aan de jeugdraden worden voorgelegd.
- * Masterplannen kindgerichte publieke ruimte in bestaande wijken gekoppeld worden aan geplande ruimtelijke projecten: stadsvernieuwing, dorpskernvernieuwing, structuurplannen, RUP's, beeldkwaliteitsplannen,...
- * Ruimte voor kinderen en jongeren een vast item wordt van de gemeentelijke beleidsplannen.
- * Er bij verkavelingen en nieuwbouwprojecten meer aandacht besteed wordt aan de noden en behoeften van spelende en sportende kinderen en jongeren.
- * Bij de herinrichting van pleinen, bibliotheken, zwembaden of sportvelden extra aandacht besteed wordt aan ontmoetingsplekjes voor kinderen en jongeren en aan ruimte die 'kinderen toegelaten' is.
- * Aan en in sociale woningen meer speelruimte komt voor kinderen en jongeren.
- * Binnengebieden van bouwblokken publieke speelruimten worden, en dat in de gebouwen kinderen kunnen spelen op balkons en terrassen of in gemeenschapsruimten en drempelruimten.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

Het besluit van de Vlaamse regering van 11 april 2008 tot vaststelling van de nadere regels met betrekking tot de vorm en de inhoud van de ruimtelijke uitvoeringsplannen, heeft een niet-normatieve bijlage met typevoorschriften. Deze typevoorschriften kunnen als model dienen voor elke overheid die ruimtelijke uitvoeringsplannen opmaakt. De typevoorschriften werden zo kindvriendelijk mogelijk ingevuld op informeel advies van jeugdactoren. De typevoorschriften zijn evenwel niet bindend.

Het Wijzigingsdecreet ruimtelijke ordening biedt een opening om zonevreemde jeugdverblijven te legaliseren.

De jeugdsector is niet opgenomen in de Vlaamse strategische adviesraad Ruimtelijke Ordening en Onroerend erfgoed.

Het platform Ruimte (Steunpunt Jeugd, K&S, VVP, OLJP, Vlaamse jeugdraad, VVJ) volgde daarom het Wijzigingsdecreet ruimtelijke ordening op.

De ministers van Leefmilieu en Jeugd, en jeugdactoren en natuuractoren ondertekenden in september 2008 het Charter voor Jeugd, Natuur en Bos. Ze engageerden zich om aanvullend bij het Charter een actieplan op te stellen en uit te voeren.

achtergrond

- 📁 Besluit van de Vlaamse Regering van 11 april 2008 tot vaststelling van de nadere regels met betrekking tot de vorm en de inhoud van de ruimtelijke uitvoeringsplannen, B.S., 1 augustus 2008. www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm
- 📁 Decreet van 27 maart 2009 tot aanpassing en aanvulling van het ruimtelijke plannings-, vergunnings- en handhavingsbeleid, B.S., 15 mei 2009. www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm
- 📁 Richtlijnen sport: www.ruimtelijkeordering.be
- 📁 DE RYCKE, L., ACKAERT, L., LABRE, M., VAN HOVE, G., CASTERMANS, E., KAESEMANS, G., ROGIERS, F., *De kliksons voorbijgeklikt. Reflecties vanop de zijlijn*, Antwerpen, Acco, 2005. www.kinderrechten.be
- 📁 VAN GILS, J., SEGHERS, J., BOEN, F., MEIRE, J., SCHEERDER, J., VANDERSTEDDE, W., VANINGELGEM, F., & SERVAAS, W., *Buiten spelen! Onderzoek m.b.t. de relatie tussen (on-)beschikbaarheid van bespeelbare ruimte, de mate van buiten spelen en de gevolgen daarvan op de fysieke, sociale, psychische en emotionele ontwikkeling van de Vlaamse kinderen en jongeren*. Meise, Leuven, Brussel, Kind & Samenleving, 2009.

problemen van minderjarigen

Slechts twee op drie van de door het Kinderrechtencommissariaat bevroegde kinderen en jongeren sporten of bewegen regelmatig. Bijna alle bevroegde kinderen en jongeren zeggen nochtans in sport geïnteresseerd te zijn.

Kinderen spelen de afgelopen 25 jaar steeds minder buiten.

Kinderen en jongeren kunnen minder op straat sporten dan ze graag willen. Ze missen vaak een plein met (sport)toestellen in hun buurt.

De bestaande formele speel- en sportterreinen zijn vaak te druk bespeelde zones, waardoor bepaalde groepen (meisjes, kleuters,...) in de verdrinking komen.

Maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren:

- * Hebben vaker problemen met redders, opzichters en trainers.
- * Voelen zich niet op hun gemak in de heersende sportcultuur van sportclubs en worden minder vaak lid.
- * Vinden het ook vaker te duur.
- * Krijgen niet zo gemakkelijk toelating van hun ouders.
- * Vinden de infrastructuur vaak moeilijk bereikbaar.

Minderjarigen ervaren problemen rond spreekrecht, en worden niet objectief gehoord, wanneer zich problemen voordoen met hun club of begeleiders.

Op dit moment is de bestaande klachtenlijn waar minderjarigen kunnen aankloppen om problemen met de sportclubs te melden op eerstelijnsniveau onvoldoende uitgebouwd.

De ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat krijgt klachten van kinderen en jongeren die bij conflicten of misbruiken in de sport hun rechten op verdediging niet kunnen uitoefenen.

voorgestelde oplossingen

Algemeen.

- * Om jeugdsport te promoten hebben zowel de Vlaamse, de provinciale als de lokale overheden een driedubbele opdracht: sensibiliseren en motiveren, activeren en ondersteunen.
- * Jongeren moeten betrokken worden bij de organisatie en het bestuur van sportclubs. Medeverantwoordelijkheid is erg belangrijk.
- * Er moet geïnvesteerd worden in een geïntegreerd sportbeleid voor kinderen en jongeren met een handicap.
- * Buurtsport moet gevaloriseerd worden als hefboom om kinderen en jongeren, vooral in achtergestelde buurten, aan het sporten te krijgen. Begeleiders van sport- en spelinitiatie in wijken met samenlevingsproblemen kunnen bovendien veel wrevels kanaliseren.

Ruimte.

- * Sport- en recreatiebeleid moet meer verbinding zoeken met het ruimtelijke ordeningsbeleid. De typevoorschriften ruimtelijke uitvoeringsplannen kunnen aangegrepen worden om kindvriendelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen op te stellen waarin rekening gehouden wordt met:
 - * Inplanten groene ruimten.
 - * Weloverwogen verkeersontsluiting.
 - * Speel- en sportruimten.
- * Extra aandacht voor meisjes en kleuters bij ruimtelijke ontwerpen.
- * Extra beleidsaandacht voor de oppervlakte, de inplanting en de ligging van de speel- en sportruimte. Centrale ligging in een wijk en op een knooppunt van verkeersluwe verbindingen zijn erg belangrijk.

voorgestelde oplossingen

Onderwijs.

- * Meer sport op school, tijdens en na de uren. Met een minimum van één uur sport per schooldag.
- * Sport op school valoriseren als belangrijke opstap naar een sportclub en naar levenslang sporten.
- * De infrastructuur van scholen na de uren openstellen voor clubs.
- * De opdracht van leerkrachten lichamelijke opvoeding flexibiliseren buiten de schoolcontext.

De Vlaamse overheid moet er verder over waken dat op lokaal niveau:

- * In de sportbeleidsplannen nog meer aandacht is voor een promotieplan voor jeugdsport.
- * Gelinkt aan het jeugdwerkbeleidsplan.
- * Waarin samenwerking tussen de gemeentelijke sportdienst met sportclubs, scholen, jeugddiensten en -verenigingen, bewonersgroepen, verenigingen van en voor allochtonen gestimuleerd wordt.
- * Waarbij sportpromotoren en jeugdwerkers binnen hun takenpakket de ruimte krijgen om samen buurtsport-initiatieven op te zetten.
- * De gemeentelijke jeugddiensten aan de clubs de opdracht geven om de openbare sportinfrastructuur te beheren.
- * Meer speelstraten en speelpleinen worden ingericht. Dit creëert extra speelruimte voor kinderen. Bij de keuze van sport- en speeltoestellen moeten de kinderen en jongeren zelf betrokken worden.

Ethisch verantwoord sporten.

- * Sportverantwoordelijken, trainers, scheidsrechters, ouders, en kinderen sensibiliseren en informeren over het bestaan van de Panathlon Verklaring.
- * De sportwereld oproepen om de Panathlon verklaring te ondertekenen, en er doen op toezien dat deze ethische principes toegepast worden.
- * De overheid moet ook zelf een toezichtsplicht uitoefenen.

Klachten.

- * Een onafhankelijke overkoepelende eerstelijnsklachtendienst uitbouwen voor alle meldingen van diverse misbruiken in de sport. Bij vormen van mishandeling samenwerken met de bestaande professionele hulpverlening.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

Het decreet betreffende een inhaalbeweging in sportinfrastructuur via alternatieve financiering vormt het wettelijk kader voor het Vlaams Sportinfrastructuurplan om het globale tekort aan sportinfrastructuur weg te werken.

Het decreet medisch verantwoord sporten werd uitgebreid tot medisch en ethisch verantwoord sporten. Zelfregulering werd naar voor geschoven.

In 2007 werd het nieuwe decreet op het lokale beleid 'sport voor allen' van kracht. Kerngedachte is subsidiëring op basis van een sportbeleidsplan opgemaakt in nauwe dialoog met het sportieve middenveld.

In 2008 werd de eerste Buitenspeeldag georganiseerd. Op 2 april 2009 werd die herhaald.

Er werden enkele proeftuinen 'sport in grootsteden' opgezet om jongeren te laten kennismaken met sport.

achtergrond

- ☞ Decreet van 21 november 2008 houdende wijziging van het decreet van 13 juli 2007 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening en van het decreet van 24 juli 1997 tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar, *B.S.*, 18 december 2008. www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm
- ☞ Decreet van 23 mei 2008 betreffende een inhaalbeweging in sportinfrastructuur via alternatieve financiering, *B.S.*, 6 augustus 2008. www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm
- ☞ Decreet van 9 maart 2007 houdende de subsidiëring van gemeente- en provinciebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor het voeren van een Sport voor Allen-beleid, *B.S.*, 4 mei 2007. www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm
- ☞ DE RYCKE, L., ACKAERT, L., LABRE, M., VAN HOVE, G., CASTERMANS, E., KAESEMANS, G., ROGIERS, F., *De kliksons voorbijgeklikt. Reflecties vanop de zijlijn*, Antwerpen, Acco, 2005.
- ☞ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Kliksons platformteksten sport*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2004. www.kinderrechten.be
- ☞ VAN GILS, J., SEGHERS, J., BOEN, F., MEIRE, J., SCHEERDER, J., VANDERSTEDDE, W., VANINGELGEM, F., & SERVAAS, W., *Buiten spelen! Onderzoek m.b.t. de relatie tussen (on-)beschikbaarheid van bespeelbare ruimte, de mate van buiten spelen en de gevolgen daarvan op de fysieke, sociale, psychische en emotionele ontwikkeling van de Vlaamse kinderen en jongeren*. Meise, Leuven, Brussel, Kind & Samenleving, 2009.
- ☞ Panathlon rapportering: www.sportopjongerenmaat.be
- ☞ Kinderrechtencommissariaat, Standpunt 2008, Aandacht voor kinderrechten. Ook in de sport. www.kinderrechten.be

problemen van minderjarigen

In hun zoektocht naar een goede en betaalbare woning op de privémarkt botsen jongeren op tal van obstakels.

- * Met een beperkt inkomen vinden ze nauwelijks een betaalbare woonst.
- * Jongeren uit de bijzondere jeugdbijstand of jongeren zonder vast werk worden vaak als huurder geweigerd.
- * Goedkopere huurwoningen zijn vaak van slechte kwaliteit.
- * De betaling van de huurwaarborg vormt vaak een struikelsteen.

Minderjarigen hebben geen recht op sociale steunmaatregelen op het vlak van huisvesting. Ze krijgen dus geen huursubsidie of installatiepremie.

Minderjarigen komen omwille van hun minderjarigheid wettelijk niet in aanmerking voor sociale huur. Er is slechts een afwijking op de meerderjarigheidsregel mogelijk voor minderjarigen in het kader van de hulpverlening 'begeleid zelfstandig wonen'. Maar dan nog is de minderjarige huurder afhankelijk van de goedkeuring van de sociale verhuurder.

voorgestelde oplossingen

Sociale rechtsbescherming moet worden afgestemd op de sociale noodsituatie van het kind of de jongere, ongeacht de minder- of meerderjarigheidsleeftijd.

Sociale huisvestingsmaatregelen moeten voor alle jongeren in een sociale noodsituatie toegankelijk zijn.

De meest kwetsbare jongeren in begeleid zelfstandig wonen zouden als bijzondere doelgroep extra bescherming moeten krijgen.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

De Vlaamse minister van Wonen heeft beloofd te onderzoeken of er een uitbreiding van de huursubsidies naar minderjarigen toe mogelijk is. Men zou overwegen om het recht op huursubsidies voor minderjarigen in te voeren volgens de regeling van het sociale huurbesluit. Het betekent dat minderjarigen in de hulpverlening van begeleid zelfstandig wonen voor een huursubsidie in aanmerking zouden komen. Deze toegang voor minderjarigen is echter nog niet gerealiseerd.

achtergrond

- AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, PREVENTIE BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND VLAAMS-BRABANT, BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST, *My Place My Space. Wonen, een ruimte om te zijn*, Brussel, 2007, 75 p.
- DERMAUT, D., MECHNIG, S., MUS, R. (Red), *Ik woon dus ik ben. Een reportage van jongeren die begeleid zelfstandig wonen*, Antwerpen-Apeldoorn, Garant, 2007, 40 p.
- OSBJ, *BZW tussen de regels. Een praktisch overzicht van steunmaatregelen naar jongeren die zelfstandig wonen*, Brussel, OSBJ, 2007. www.osbj.be
- Kinderrechtencommissariaat, Advies 2006-2007/3, Huisvesting voor minderjarigen en begeleid zelfstandig wonen. www.kinderrechten.be
- Kinderrechtencommissariaat, Advies 2008-2009/3, Sociale rechtsbescherming voor minderjarigen. www.kinderrechten.be

problemen van minderjarigen

Minderjarige nieuwkomers en kinderen zonder papieren.

- * Kinderen zonder papieren en minderjarige nieuwkomers vinden moeilijk de weg naar het onderwijs.
- * Het gezin kan niet altijd de schoolkosten betalen. Ouders zonder papieren mogen officieel niet werken en het gezin kan niet rekenen op een financiële tegemoetkoming.
- * Komt de dreiging van de uitwijzing te dichtbij dan duikt het gezin vaak onder, verhuist het opnieuw of blijven de kinderen thuis. Van schoolbezoek is dan helemaal geen sprake meer.
- * Dat onderwijs wordt door kinderen zonder papieren en nieuwkomers nochtans als zeer belangrijk ervaren.
 - Het heeft een sterk normaliserend effect op hun leven.
 - Het biedt hen veiligheid en stabiliteit. De school is vaak de enige plek waar ze kind kunnen zijn.

Niet-begeleide minderjarige vluchtelingen.

- * Niet-begeleide minderjarige vluchtelingen krijgen niet altijd de opvangvormen die het meest aangepast zijn aan hun behoeften. Dat heeft vaak schrijnende gevolgen:
 - * Gedragsproblemen.
 - * Criminaliteit.
 - * Verdwijning.
- * Er is een gebrek aan afstemming tussen de opdracht van de opvanginstanties en het werk van de voogden van de niet-begeleide minderjarige vluchtelingen.

voorgestelde oplossingen

Minderjarige nieuwkomers en kinderen zonder papieren.

- * De uitbouw van een minderjarigenwerking in elk onthaalbureau, om minderjarigen te begeleiden en toe te leiden naar het onderwijs en naar vrijetijdsactiviteiten. Een dergelijke minderjarigenwerking:
 - * Beperkt zich niet tot een formele toeleiding naar het onderwijs.
 - * Gaat actief op zoek naar minderjarige nieuwkomers.
 - * Ondersteunt hun deelname aan het onderwijs en het vrijetijdsaanbod.
 - * Zorgt er voor dat minderjarigen de weg naar gezondheids- en welzijnsinstellingen vinden.
- * Onthaalbureaus moeten kunnen rekenen op een betere financiering zodat ze dergelijke minderjarigenwerking kunnen uitbouwen.

Niet-begeleide minderjarige vluchtelingen

- * De Vlaamse overheid moet nauwer samenwerken met de federale overheid met betrekking tot de opvang en voogdij van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen.
- * Een multidisciplinair team, met deskundigen vanuit de Vlaamse overheid, Fedasil, en de Dienst Voogdij moet de jongere en zijn voogd aan het einde van de eerste opvang adviseren welke opvang en begeleiding het meest gepast is.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

Minderjarige nieuwkomers en kinderen zonder papieren.

- * Het decreet Inburgeringsbeleid van 2003 regelt de toeleiding van minderjarige anderstalige nieuwkomers naar de school, het vrijetijdsaanbod en gezondheidsinstellingen.
- * Gemeenten werden uitgenodigd om met subsidies van de Vlaamse regering een toeleidend onthaalbureau uit te bouwen.
- * Doelgroep waren alle minderjarige anderstalige leerplichtige nieuwkomers, ongeacht hun verblijfsstatuut.
- * De onthaalpraktijk leert echter:
 - * De meeste onthaalbureaus leiden enkel minderjarigen die zich fysiek aan hun bureau aanmelden, naar het onderwijs.
 - * De beperkte financiering van de minderjarigenwerking in de onthaalbureaus maakt het moeilijk voor die bureaus om een minderjarigenwerking met actieve werving uit te bouwen.

Niet-begeleide minderjarige vluchtelingen.

- * De Vlaamse overheid moet dringend het samenwerkingsprotocol sluiten met de federale overheid over de opvang van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen.

achtergrond

- ☞ KOM-PAS, *Focus op vrije tijd. Over de impact van vrije tijd op het inburgeringsproces van minderjarige anderstalige nieuwkomers*, Gent, Kom-Pas, 2007.
- ☞ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT. *Heen & Retour. Kinderrechten op de vlucht*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007. www.kinderrechten.be
- ☞ HUGHES N., BEIRENS, H., Enhancing Educational Support: Towards Holistic, Responsive and Strength-based Services for Young Refugees and Asylum-seekers, in *Children & Society*, Volume 21, 2007, p. 261-272.
- ☞ Besluit van de Vlaamse Regering van 15 december 2006 betreffende de uitvoering van het Vlaamse inburgeringsbeleid, B.S., 29 december 2006. www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm
- ☞ Decreet van 12 juli 2006 tot wijziging van het decreet van 28 februari 2003 betreffende het Vlaamse inburgeringsbeleid, B.S., 9 november 2006. www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm
- ☞ Decreet van 28 februari 2003 betreffende het Vlaamse inburgeringsbeleid, B.S., 8 mei 2003. www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm

problemen van minderjarigen

Media (televisie, radio, internet, gsm) creëren heel wat mogelijkheden voor minderjarigen om informatie te verzamelen en te verspreiden. Maar dat mediagebruik confronteert kinderen en jongeren ook met risico's:

- * 'Schadelijke' media-inhoud: porno, geweld, racisme, discriminatie,
- * Reclame: Jonge kinderen worden steeds meer blootgesteld aan op hun doelgroep gerichte commerciële communicatie (reclame). Zij zijn meestal nog niet in staat om een kritische houding aan te nemen.
- * De privacyrechten van minderjarigen worden door de media soms geschonden, wanneer die media minderjarigen in beeld brengen.
- * Makers van reality- en actuaprogramma's vragen niet altijd de toestemming van de minderjarige voor zij die minderjarige in beeld brengen.
- * Minderjarigen treden soms ook vrijwillig op in musicals, tv-series, realityprogramma's en films. Daarbij ontbreekt dan soms een aangepaste begeleiding van de minderjarige deelnemers.

voorgestelde oplossingen

De overheid moet een pro-actief emancipatorisch mediabeleid voeren, beschermingsmaatregelen nemen waar noodzakelijk, en zorgen voor controle en toezicht op mediaregels. Een aantal bouwstenen van een dergelijk beleid:

- * Media-opvoeding.
 - * Moet er toe leiden dat kinderen en jongeren zelfstandige kritische gebruikers worden van media.
 - * Moet leerlingen leren omgaan met media-inhoud en mediastrategieën waarmee ze geconfronteerd worden, moet inzicht geven in reclametechnieken, en moet de actieve communicatiemogelijkheden van media aanleren.
 - * Moet niet alleen gaan over omgang met klassieke media maar ook over internetgebruik, gsm-gebruik en andere media.
 - * Moet opgenomen worden in de eindtermen.
 - * Ouders moeten gesensibiliseerd worden om ook hun opvoedkundige verantwoordelijkheid op te nemen naar hun kinderen.
- * Toezicht.
 - * De Kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen, van de Vlaamse Regulator voor de Media (VRM), moet ook de bevoegdheid krijgen om toe te zien op de commerciële communicatie naar kinderen en jongeren. Het toezicht op de reclame gebeurt door de Algemene Kamer, waarin geen jeugdexperten zetelen.
 - * Die Kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen zou ook moeten kunnen toezien op inbreuken op privacy van minderjarigen.
 - * Investeren in de bekendmaking en toegankelijkheid van de VRM.
- * Zelfregulering.
 - * De beroepsgroepen van journalisten en programmamakers sensibiliseren om specifieke zelfregulerende codes of gedragsrichtlijnen te ontwerpen of uit te breiden waarin een evenwicht wordt nagestreefd tussen waarheidsgetrouwe info verspreiden en op een ethische wijze berichten over minderjarigen.
 - Dergelijke gedragscodes moeten ook focussen op de omgang van journalisten en programmamakers met minderjarigen.
 - Expliciete en schriftelijke toestemming vragen aan minderjarigen voor hun 'optreden' in de media.
 - Minderjarigen steeds op voorhand informeren over de impact van hun publieke optreden.
 - Minderjarigen respectvol begeleiden.

stand van zaken legislatuur 2004 - 2009

In maart 2009 werd het nieuwe Mediadecreet goedgekeurd in het Vlaams Parlement. Het Mediadecreet is de Vlaamse vertaling van de Europese Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten. Het Mediadecreet reguleert de omroepdiensten in Vlaanderen en bepaalt de bevoegdheden van de Vlaamse Regulator voor de Media. De Kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen, van de Vlaamse Regulator voor de Media (VRM), ziet toe op de door de Vlaamse overheid opgelegde programmabeperkingen op radio en televisie ter bescherming van kinderen en jongeren.

achtergrond

- 📁 Decreet van 27 maart 2009 betreffende de radio omroep en televisie, B.S., 30 april 2009.
www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm
- 📁 Voor een debat over kinderrechten en media zie: Dossier Media en kinderen, in *Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten*, 2008/5.